

seller, e per compassió fluxes en la justícia, en tot o en part, no és sinó levar lo mal al criminós e *arreglar-lo* a tu mateix, de què romans obligat a restitució a la part, per aquell cas», Eiximenis, *DComp* (CoDoACA XIII, 328)

Construcció que ve a ser l'equivalent d'un modern *arreglar-s'hi* 'fer-hi un tracte avantatjós'; un altre, escrit *arreglar* en el *L de les Dones*, cap 141, ms A, 101v1; «après que l capità --- hac vista la sua host bé ordonada, les azes ben *hareglades* e ls coratges fermats e assegurats», *AntCanals* (*Scriptó*, *NCl*, 64); 'moderarse, subjectar-se a les bones maneres': «Donzella, yo us prec per gentilea vos *arregleu* en vostre parlar», JoMartorell (Ag. 1, 225 lf. = *Riq*, 180); 'disposar bé': «Sarmens elets / hi més Déu / --- / puyes, acotades / més, en brocades / e encanyà, / e concertà / del seu costat / més *arreglat* / e millor rec: / may serà sec / ni ayguamoll», JRoig (*Spill*, 13511), *arreglat* 'regular': «procehim a inquirir de les dites coses, e procehints denunciacions, e donada tota legítima defensió, ab sos *arreglats* processos», doc. Val., a. 1360 (Gual, *Congr H: Cor. Ara* IV, 489).

La pronúncia moderna (igual que la de *regla*, *regle*) és amb *ggl* en català central, amb *gl* en val, però allò no és general, car sento, p. ex., *arreglá* a un home ben muntanyenc, parlant d'uns dipòsits a Besora de Ripollès (1953). Matís modern: «trobaren aquella taula, *arreglat* ab tota la netedat, un esmorzar senzill, de formatge tendre, llangonissa, ous, pomes y mel», Genís Aguilar (*Mercè de Bellamata*, *J Flo* 1878, 224); frases més vives avui: «*que s'arregli*: con su pan se lo coma», «*arreglar-se*. componerse, aprestarse, prepararse, disponerse», «*bon arreglo*: buena componenda», *DBal* Tenen tort certament els pseudo-puristes que creuen que *arreglar* sigui menys bon català que *arranjar*, manlleu francès, mentre que *arreglar* apareix en els textos catalans, com veiem, 350 anys abans que en castellà (que és versemblant, doncs, que fos calcat de la nostra llengua) i és creació total d'aquesta, desconeguda en les altres llengües romàniques. Ab *arreglo* [Belv.]. *Arregladament* [Belv.]. *Arreglament* [Belv.]; *arreglotejar* *Desarreglar* [Belv.]; *desarreglat* [id.], *desarregladament* [id.]; *desarreglador*; *desarreglament* [Belv.]; *desarreglo* [Lab.]; Lacav. assajà *desreglar* (emmotllat al fr.), però no tingué imitadors.

Regular adj., pres del ll. *regularis* [Lacav.]; abans s'havia dit *reglar* (tal com *seglar*): «*reglars* e *seglars*», Lluill (*Blanq*, *NCl* II, 728) i Roís de Corella (IV del *Cartoixà*, *DAG*); també verb *regular* [Belv.]; *regulador* [Lab.], aparell del teler [*DAG*.], «lo Mòdol és un *regulador* de l'aigua del Canal» (el d'Urgell), Artesa de Lleida (1964); *regularitat* [Lacav.]; *regulable*, *regularitzar*, *-itzable*, *-ització* [*DTo* 1647, ampliat ed 1670]. *Irregular* [*DTo* 1647, ampliat ed. 1670]; *irregularitat* [*DTo* 1647]. *Inregulitat*

Corregir, pres del ll. *corrġġere* id., derivat de *rġġere* «Lo cardenal --- ordenà, ab los religiosos --- con deguessen preycar, ni, si en l'ofici de preycar havia negú excés, com se pogués *corrġġer*», Lluill (*Blanq*, *NCl* II, 242.23). Passà a ser usual en la llengua de sempre; en

cat. central parlat tothom pron. *corretgir* (*kuřġġi*), com ja ho escriu Belv. (mentre que des de Lab s'ha restablert la grafia llatina amb -g-): «no pot regi 'l rama-det - ni *corretgi* 'l no podia», MilàF, *Romillo*, 36.2).

5 *Correcció*: «segons forma de capítol --- se tractàs amiat e *correcció* dels uns als altres», Lluill (*Blanq* II, 29.18; I, 267.25). *Correccional* *Corregidor* 'magistrat que nomenava el rey per governar un districte' [*DTo* 1670: «batlle *corregidor*»]: «se'n va a ca l'Alcalde, - cal *corregidor* / ---», MilàF (S XIII, *Romillo*, 116.15), *corregiment*, *corregimental* *Corregent*; *correcció* *Corrector* [Lacav.], *correctora* [Lab.]. *Correcte* [Lacav.] del ll. *correctus*, pròpiament 'corregit'. *Correctiu* [Lacav.], *correctori* *Corregible* *Incorregible* *Dirigr* [*DTo* 1647], pres del ll. *dirġġere* id., del qual és participi *directus*, d'on cat. *directe* en forma sàvia (del qual ja s'ha tractat al vol III, 201b21-25) i *DRET* mot hereditari *Director* [Lacav.]; *direcció* [id.]; *directiu* [Belv.]; *directori* [Lacav.], *directorial*; *directiu* *Dirigible*

D'erigr ja s'ha parlat a ERT, afegiu-hi. «per memòria de tanta felicitat --- lo amo, a ses expenses, féu *erigr* una làpida a un costat del portal, dintre de la entrada, *ad perpetuam rei memoriam*», B. de Maldà (*Excursions*, 161)

Virrei, pres de la frase ll. *vice regis*, pròpiament 'en comptes de rei, en tanda de rei'. Primer en la forma *visrey*: «Aquest Kiriélaison --- lo rey qui era de Frisa --- lo havia fet *visrey* de tota sa terra», JoMartorell (Ag. 1, 236); així també en JnEsteve i des de 1520 [*DAG*]; «Prohòmens, venguts aqí los benamats consellers nostres, lo maestre de Muntesa e don Lop Ximenes d'Urrea, *visrey* de Sicília ---», carta de la reina als consellers de Bna, l'any 1461 (Caretà, *Barbr*, 235). Més tard *virrei*: «vint e cinc sous --- ha pagats a uns minyons que aportaren les atxes lo dia que entrà lo *Virrey*» 1586 (*Rúbriques de Bruniquer* II, p. 18). Els Segadors de 1640, alçats en armes «mataren lo *Virrey* y al Governador al darrera / en seguida 'ls Regidors ---», MilàF (*Romillo*, 81D). *Virreina* [Lacav.] (algú *virreïnessa*); *virregnat* [*virreynat*, Belv.]. *Viceregi* *Vicerector* [Belv.], *vice-rectorat*. *Viceregent* [Lacav.; Lab.]

CPT.: *Rei-botxi*. *Rei-felip*. *Rei-xic* *Regicida*; *regicida*, format com *homicida*, *-cida* etc *Regnicola* [1464, *DAG*]. *Rectorologi* [*DAG*].

1 A Betxí variant singular «Fondo i Camí del *kamiřġġelo*» (sembla que per el que el mapa IGC anomena *Camino de Villarreal*, 30 x 55). Final -o que no es comprèn (passat que prengué nom d'un malnom de persona, que habitant vora el camí ral li haguessin dit *El Camurrelo*) — 2 No hi ha variant, i en un text valencià fa estrany la *a* en un diminutiu. Potser coneix ja el mot com a nom d'ocell, i merament el retrotrau al valor originari de rei (rei feble, ll. *regulus*): el pas de *reisetó* a *reiató* s'explica millor en un nom d'animal, categoria on existeix el sufix -ATTUS (*llobató*, *ocat*, *verrat*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: